

**AMALIY BEZAK SAN'ATINI TASVIRIY SAN'AT TO'GARAKLARIDA
ISHLASH JARAYONINING**

Ilyosbek Mamatov

Qo'qon Davlat Universiteti "San'atshunoslik va sport" fakulteti o'qituvchisi

In'omova Xosiyatxon

Qo'qon Davlat Universiteti "San'atshunoslik va sport" fakulteti "Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi" yo'nalishi 2-kurs talabasi

**MAQOLA
MALUMOTI**

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 18.05.2026

Revised: 19.05.2026

Accepted: 20.05.2026

Ushbu maqolada amaliy bezak san'atini tasviriy san'at to'garaklarida ishlash orqali o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish shu bilan birgalikda ularda milliy g'ururni shakllantirish masalalari yoritilgan.

KALIT SO'ZLAR:

*amaliy bezak san'ati,
sinfдан tashqari
darslar, madaniy
meros, milliy o'zlik.*

Kirish. Mamlakatimizda bugungi kunda jahonning qaysi bir rivojlangan mamlakatlarini olmaylik, ta'lim sohasida, ayniqsa maktab yoshidan boshlab san'at, xususan, tasviriy va amaliy san'at haqidagi bilimlarini rivojlantirishga katta ahamiyat berib kelinmoqda. Mamlakatimizda o'rta ta'limning yana o'n bir yillik bo'lishi va unda kasbga yo'naltirish maqsadida o'quv markazlarining tashkil etilishi, shuningdek akademik litsey, kasb-hunar kollejlari, oliy ta'lim muassasalarida tahsil olayotgan yoshlarning badiiy va estetik tarbiyasiga katta e'tibor berilmoqda.

O'sib kelayotgan yosh avlodni jahon andozalariga javob beradigan barkamol etib tarbiyalashda amaliy va badiiy bezak san'ati fani alohida ahamiyat kasb etadi.

Amaliy-bezak san'atining asosiy maqsadi insonlar yashayotgan muhitni va o'zini o'rab olgan buyumlarni chiroyli va jozibador qilishdan iborat. Darhaqiqat, inson ijodiy faolligi uning har tomonlama kamol topishida muhim omil bo'lib, uni estetik to'laqonliksiz tasavvur etib bo'lmaydi. Inson hayoti jism va buyumlar qurshovida kechadi. Yoshlarga badiiy ma'lumot berishda tabiat unsurlarini stillashtirish mashg'ulotlarining ahamiyati benihoya katta bo'lib, bu ularning umumiy dunyoqarashlarini o'stirishda muhim.

Sinfдан tashqari mashg'ulotlar – oquvchilarning shaxsiyatini, ularning maqsad vazifalari mazmuni va shakllarini rivojlantirishga yordam beradi, shu bilan birga o'qituvchilar bilan norasmiy muloqotga yordam beradi, ularning ichki imkoniyatlarini ochib beradi.

Shuningdek, sinfdan tashqari tasviriy san'at darslari o'quvchilarga an'anaviy sinfdan tashqarida turli muhitda san'at bilan shug'ullanish uchun noyob imkoniyatlar yaratib berishda katta imkoniyatlarga ega. Ushbu darslar o'quvchilarda ijodkorlikni, tanqidiy fikrlashni va jamoatchilik ishtirokini kuchaytirishi, bu esa san'at ta'limiga yanada yaxlit yondashish lozimligini ko'rsatadi.

Quyida amaliy bezak san'atini to'garaklarda ishlash yoshlarning rivojlanishiga qanday ta'sir ko'rsatishi haqida ilmiy adabiyotlardan olingan eng muhim xulosalar keltirilgan:

1) Kognitiv taraqqiyot: san'at integratsiyasi yuqori darajadagi tafakkurni rivojlantiradi. San'at darslarini boshqa fanlarga integratsiya qilish (matematika, til, fan) o'quvchilarning muammolarni hal etish, ijodiy fikrlash va yuqori tartibli tafakkur ko'nikmalarini mustahkamlaydi. San'at va qo'l mehnati mashqlarida ishtirok etish bilan o'quvchilarning kontseptual fikrlash va mantiqiy bog'lanish qobiliyati yaxshilanadi.

2) Ijodiylik va o'ziga bo'lgan ishonch ortadi. Amaliy bezak, hunarmandchilik va qo'l san'atiga muntazam jalb etilish bolalarda ijodiy g'oyalar paydo bo'lishini, o'z ishini yakunlash orqali muvaffaqiyat tuyg'usini va o'ziga bo'lgan ishonchni oshirishini ta'kidlaydi. Tadqiqotlar ko'rsatadiki, ertasini san'at bilan shug'ullanuvchi o'quvchilar o'zlarini ko'proq ishonchli his qiladi va bu ularning ijtimoiy hamda emotsional rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

3) Mayda motorika, diqqat va muvofiqlik. Amaliy bezak (kashtachilik, model yopishtirish, loy bilan ishlash, detallash) o'quvchilarning qo'l-barmoqlarini nozik ishlatish ko'nikmasini rivojlantiradi. Bunday mashg'ulotlar diqqatni uzoq saqlash, koordinatsiya va sabr-toqatni oshiradi — bu esa umuman ta'lim jarayonida muvaffaqiyatga yordam beradi.

4) Madaniy merosni saqlash va milliy o'zlikni shakllantirish. Dekorativ-amaliy san'at darslarida milliy naqshlar, an'anaviy texnikalar va hunarmandchilik namunalarini o'rganish orqali o'quvchilar o'z milliy madaniyati va tarixiy merosiga hurmat hamda ajralmas bog'lanish hosil qiladilar. Bu — estetik didni shakllantirish bilan birga, identitet va madaniy g'ururni mustahkamlaydi.

5) Estetik idrok va didni shakllantirish: vizual tasavvur va baholash qobiliyati kuchayadi. Bolalarning estetik idroki (nima chiroyli, nima yaxshi kompozitsiya ekanini sezish) amaliy bezak orqali tizimli ravishda rivojlanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, turli san'at mashg'ulotlari (rasm, dekorativ kompozitsiya, qo'l mehnati) ularning estetik tanlovini va san'atga oid baholash qobiliyatini oshiradi.

Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki, hozirgi "XXI asr — internet asri"da yosh avlodni turli xil yot g'oyalardan asrash, ularda milliy o'zlikni va milliy g'ururni shakllantirish bugungi kun ta'limining asosiy masalalaridan biri hisoblanadi. O'quchi yoshlarni turli xil fan to'garaklari, shuningdek tasviriy san'at to'garaklarida amaliy bezak san'atini ishlash orqali o'quvchilarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etgan holda ularda badiiy estetik did va o'ziga bo'lgan ishonchni shakllantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. AMALIY va BADIY bezak san'ati TOSHKENT "IJOD-PRINT" 2020.
2. Mamatov D.Q. Xalq amaliy bezak san'ati fanini o'qitishda kreativ ta'lim texnologiyalardan foydalanish metodikasii. // *Inter education & global study*. 2024. №8. B.147–157.
3. MAKTABLARDA TASVIRIY SAN'AT TO'GARAK MASHG'ULOTLARIDA O'QUVCHILARNI ZAMONAVIY INNOVATSION BILIMLARGA O'RGATISH Djabbarova Nargiza Bakitovna// *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY RESEARCH AND MANAGEMENT STUDIES* Volume 2, Issue 3.
4. Art integration / cognitive development (D. Baker) — PDF.
5. SBB Evidence Brief — How the arts can support children and young people (xulosa va dalillar, self-esteem).
6. Potentials of Art and Craft in Early Childhood Education (J. Zaitu) — PDF (hands-on, fine motor, self-esteem).
7. DEVELOPMENT OF APPLIED AND DECORATIVE ART SKILLS (G. Mihaylova) — maqola (applied/decorative art, preschool).
8. Boyakova E.V., Savenkova L.G., Torshilova E.M. The Quality of Aesthetic Development in the Context of an Art Festival as a Condition for the Overall Development of Children and Adolescents // *Propósitos y Representaciones*. – 2020. – Vol. 8, Special Issue 2. – e678.
9. Bakhtiyorovich, Ismonov Khurshidbek, and Ruziyev Nuriddin Mukhammadaliyevich. "Pairing, Their Own Aspects and Corresponding Methods of Work with Pairing in the Autocad Software." *International Journal on Orange Technologies* 3.12 (2021): 211-216.
10. qizi Abduraimova, Muazzamoy Abduqodir. "PERSPEKTIVA." *INTERNATIONAL CONFERENCES*. Vol. 1. No. 11. 2022.
11. Xurshidbek, Ismonov, Rustamov Umurzoq, and Abduraimova Muazzamoy. "MARKAZIY VA PARALLEL PROYEKSIYA ORTOGONAL PROYEKSIYALAR VA MODELNI KO 'RINISHLARI." *Educational Research in Universal Sciences* 1.4 (2022): 70-81.
12. Ismonov, Xurshidbek Baxtiyorovich, and Muazzamoy Abduqodir qizi Abduraimova. "ORTOGONAL PROYEKSIYALAR VA MODELNI KO 'RINISHLARI." *Educational Research in Universal Sciences* 1.3 (2022): 288-296.
13. Qizi, Abduraimova Muazzamoy Abduqodir. "PROJECTION AND AXONOMETRY."
14. "UMUM TA'LIM MAKTABLARDA CHIZMACHILIK FANINI O'QITISHNING HOZIR HOLATI." *Oriental Art and Culture*, Vol. 5, No. 6, 2024, pp. 65–69.

15. Khakimjanovch, I. M. A., & Abduqodirovna, A. M. Capabilities OF Computer Graphics. General Information About Graphic Programs. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 12(11), 114-117.

16. Mirzaev, S. O. Methodology for Organizing Exhibitions AND Creative Activities in Primary Schools. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 13(12), 150-154.

17. Ismonov, X. B., & Abduraimova, M. A. AUTOCAD DASTURIDA TUTASHMA BILAN ISHLASHNING MAQBUL USULLARI.

18. Ismonov, X., Rustamov, U., & Abduraimova, M. (2022). PERSPEKTIVA. PERSPEKTIV MASSHTABLAR. *Science and innovation*, 1(C6), 164-171.

19. Olimovich, M. S., Baxtiyorovich, I. X., & Shokirovna, Z. M. (2020). Problems of teaching fine arts and its history. *ACADEMICA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL* Учредители: Diva Enterprises Private Limited, 10(4), 69.

20. Mirzaev, S. O. Methodology for Organizing Exhibitions AND Creative Activities in Primary Schools. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 13(12), 150-154.

21. ОЛИМОВ, Л., МИРЗАЕВ, С., & ДАРМОНОВ, И. ТАСВИРИЙ САНЪАТ МУТАХАССИСЛИГИ ТАЛАБАЛАРИГА АДСОРБЦИЯ ҲОДИСАСИНИ ЎҚИТИШ. ИЛМИЙ ХАВАРНОМА. НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК Учредители: Андижанский государственный университет им. ЗМ Бабура, (3), 111-112.

22. Mirzayev, S. O. TASVIRIY SAN'AT DARSLARINI MAZMUNLI TASHKIL ETISHDA SINFDAN VA MAKTABDAN TASHQARI ISHLAR SAMARADORLIGINI OSHIRISH.